

Oktatási Hivatal

A 2007/2008. tanévi

Országos Középiskolai Tanulmányi Verseny

második fordulójának

javítási-értékelési útmutatója

MAGYAR IRODALOMBÓL

I. A lírikus Csokonai című témához tartozó feladatok

1. feladat

a) Röviden ismertesse, Csokonai lírájában a versalkotás mely sajátosságai tükrözik a népiesség hatását! Említsen egy példát is!

- A köznapi nyelv használata,
- vulgarizmusok, virágszimbolika,
- párhuzamos elrendezésben, egymásra vonatkoztatásban a természet és az emberi lélek képei,
- humor, játék erotika,
- ütemhangsúlyos verselés

A német (Herder) közvetítéssel eljutó népiesség egyik első képviselője a magyar irodalomban. Az ő nevéhez fűződik az első magyar népies helyzetdal: **Estve jött a parancsolat** (1791.), átdolgozva: **Szegény Zsuzsi a táborozáskor** (1802.). Népdal-szerű verse: **Parasztdal** (1799). Az ő nevéhez fűződik az első magyar tündérmese lejegyzése: A méla Tempefői című színműben. Viszonya azonban ambivalens a népiességhez. Szuszmir, a kályhafűtő Fegyverneki két lányának mondja el a mesét, de csak Éva, a kisebbik és műveletlen hallgatja végig, Rozália, a felvilágosult hölgy rájuk csapja az ajtót. Ha stilisztikai szempontból nem is, gondolatiságát tekintve idesorolható a népnevelés és népoktatás fontosságát hangsúlyozó **Jövendölés az első oskoláról a Somogyban** című programadó költeménye.

Lefordítja a Homérosznak tulajdonított **Békaegérharc** című komikus eposzt, melyben a diákköltészeti hangvétel és a népiesség keveredik.

Elérhető: 3 pont

b) Röviden jellemezze a diákköltészet hangnemét és tipikus alkotásmódját! Említsen Csokonai versei közül egy példát erre a hagyományra!

Minden nagyhagyományú alma mater féltve őrzött kincse és továbbítandó értéke a diákköltészet. Jellemzője a tanárok ill. a tanulandó tárgyak, a közvetített értékek kigúnyolása. Ennek jellemző módja az emelkedett formához rendelt kisszerű tartalom (pl.: Óda az árnyékszékhez, A pendelbergai vár formája s megvétele)

Elérhető: 3 pont

2. feladat

Ki a versben megidézett költő? Mi a vers címe?

a) XIV. századi perzsa költő, „kelet édes énekesse”:
Háfiz (**A Háfiz sírhalma**).

Elérhető: 1 pont

b) Ókori görög költő, „boros, szerelmes” dalok szerzője:
Anakreon, (**Az anakreoni versek**)

Elérhető: 1 pont

3. feladat

Említsen 4 példát Csokonai folytonos javítgatására, átdolgozására, csiszolgatására! Adja meg az eredeti és a megváltozott címet is!

I. könyv: (viszonzatlan szerelem)

A vidám természetű poéta → Az én poézisom természete

Földi Rózsa → A Rózsabimbóhoz → A Rózsabimbóhoz

Egy Tulipánhoz → Tartózkodó kérelem

II. könyv: (a múlandósággal szembeállított szépség)

Az Esküvés → Az Esküvés

III. könyv: (a szerelem elvesztése)

A füredi parton → A Tihanyi Ekhóhoz

Földiekkel játszó... → A Reményhez

Elérhető: 2 pont

4. feladat

A poéta doctus

Említsen négy elemet annak bizonyítékaként, hogy illik Csokonaira a fenti megjelölés!

- Tanulmányt írt a magyar nyelvű verselés lehetőségeiről (A verscsinálásról közönségesen),
- Elsőként írt szimultán ritmusú költeményt (Egy tulipánhoz),
- Műfaji problémákról írt (Az epopoeáról közönségesen),
- 1799-ben A magyar prozodiáról, másként A magyar verscsinálásról közönségesen címmel verstanulmányt készített,
- Birtokában volt az antik kultúrának,
- A klasszikus verstípusok ismerete: pictura, sententia,
- Fordított német és olasz irodalomból,
- Ismerte a francia felvilágosodás alkotóit,
- Tájékozott volt a kor nép- és közköltészetében (Szegény Zsuzsi, a táborozáskor, Parasztdal),
- Az önképzőkörben tudatos önművelést folytatott: Chartis immori: olasz: Pietro Metastasio; német dalköltészet; francia felvilágosodás; az érzékenység irodalma: Gessner Idylliumi

Elérhető: 4 pont

5. feladat

A megidézett Csokonai

a) Ki készítette el a költő egészalakos debreceni szobrát?

Izsó Miklós, a mellszobor Ferenczy István munkája

Elérhető: 1 pont

b) Ki készítette el Csokonai híres portréját 1861-ben?

Ecsedi Sámuel

Elérhető: 1 pont

c) Nevezze meg az alábbi művek szerzőit!

Csokonai: Petőfi Sándor

És mégis mozog a föld: Jókai Mór

Vitéz Mihály ébresztése: Ady Endre

Invokáció Csokonai Vitéz Mihályhoz: Tóth Árpád

Elérhető: 4 pont

II. A Jókai Mór írói világképe (A kőszívű ember fiai, a Fekete gyémántok, Az új földesúr és Az arany ember című regényei alapján) című témához tartozó feladatok

1. feladat

Jókai gyakran élt regényei írásakor a szerzői kommentár (magyarázó, kiegészítő jegyzet, előszó, utószó stb.) eszközével. Soroljon fel legalább 6 regényt, amelyben szerzői kommentár szerepel! (Minden helyes megoldás 0,5 pontot ér.)

Jókai mintegy 37 regényéhez írt előszót, utószót, vagy utóhangot. Ezek bármelyikének

felsorolása elfogadható. Pl.: Az arany ember, A kőszívű ember fiai, Fekete gyémántok, Az új

földesúr, A jövő század regénye, Rákóczi fia, stb.

Elérhető: 3 pont

2. feladat

Az új földesúr

a) Az új földesúr c. regénynek főhőse, Ankerschmidt lovag Jókai szinte mértéktelen derűlátásának egyik jelképe lett. Alakja azonban mély ellentmondásokat is takar. Mutassa be ezeket röviden!

Pl. magyarrá válásának tetőpontján, a megyei választásokon tanúsított viselkedése ellentmondásos.

Ellentmondásos az is, hogy az országba érkezésekor különböző óvintézkedéseket tesz az úgynevezett idegen hatások ellen, miközben épp ezek győzik meg később.

Ellentmondásos a viszonyulása leánya és Aladár kapcsolatához, stb.

Elérhető: 2 pont

b) E regényben is fontos stíluselem a jellegzetes Jókai-humor. Említsen legalább két olyan szereplőt, akik a humor forrásai, vagy hordozói!

Pl. az öreg Garanvölgyi, vagy Kampós alakja.

Minden egyéb helyes válasz elfogadható!

Elérhető: 2 pont

3. feladat

Az arany ember

a) Írja le az **Arany ember** c. regény alapötletének keletkezését!

Az Arany ember 1896-os nemzeti kiadásához fűzött UTÓSZAVÁBAN Jókai elárulta, hogy a mű alapötlete nagyanyja nővérétől származott: „elregélte nekem azt a történetet, ami regényemnek a végét képezi, a fiatal özvegy, annak vőlegénye, a katonatiszt, társalkodónője, a tiszt korábbi kedvese és annak anyja között, kiket ő mind személyesen ismert. Ez volt az alapeszme, amihez aztán nekem a megelőző történetet, mely a végzethez elvezet, hozzá kell építenem...”

A regény keletkezésével kapcsolatosan általánosan elfogadott nézet, hogy Noémi alakjának, és a Senki szigete idilljének ábrázolását az a szerelem ihlette, amely ebben az időben Lukánics Ottíliához kötötte.

Elérhető: 2 pont

b) Soroljon fel az említett regény első néhány fejezetéből három, mesei fordulatra emlékeztető sajátosságot!

- Pl: 1) Tímár Mihály különböző akadályokat legyőzve nyeri el Tímea kezét.
2) Jó és rossz harca (Tímár és Brazovics)
3) A regény indítása: a hajós küzdelme a természettel

Minden egyéb helyes válasz elfogadható.

Elérhető: 3 pont

c) Tímár Mihály bonyolult, összetett jellemének megítélése a XX. században sokat változott. Soroljon fel a mű szakirodalmából – a szerző és műcím feltüntetésével - három szerzőt, és mutassa be röviden értékelésük lényegét!

1. Pl: Barta János – „Tímárt a lelki éhség pusztítja el a pénzes társadalomban. Tímár alakja a mi számunkra annak az embernek a jelképévé magasodik, aki egy igazabb, tartalmasabb élet kedvéért hátat fordít a kapitalizmusnak, a pénz és a nyomor világának.
2. Lengyel Dénes (1938) „Jókai főhősei legnagyobb részének külseje és jelleme között ellentét áll fenn...sok olyan van köztük, akinek az egész élete hazugság. Ilyen Tímár Mihály is.
3. Féja Géza (1942) „Tímár Mihályban emberi kettősség él. Az egyik a gazdag, óriási üzletet lebonyolító komáromi kereskedő...a másik Tímár Mihály azonban időnként megszökik Komáromból, az Al-Duna egyik elhagyott szigetén fákat olt...maga építi házát, betelik a természettel.

Elfogadható Nagy Miklós (1963), Sőtér István (1942), Schöpflin Aladár (1935) tanulmányában leírt vélemény, valamint Szörényi László: Mítosz és utópia, Fábri Anna: Jókai-Magyarország c. tanulmánya is.

Elérhető: 3 pont

4. feladat

Fekete gyémántok

a) Az író szerint Berend Iván a dzsentrivé süllyedő magyar köznemes **ellenpéldája**. Igazolja röviden ezt az állítást!

Berend Iván idealizált alak, aki egyszerre állja meg a helyét a fővárosi úri szalonokban, a kapitalista vállalkozások világában, illetve saját munkásai között. Rendíthetetlen jellem, aki nem nemesi címéből, múltjából akar megélni, hanem aktív cselekvő hős, a 19. századi, kapitalizálódó Magyarországon a felemelkedés lehetőségeit pozitívan bemutató figura. Élete középpontjában a szorgalmas munka, a társadalmi igazságosság és modernizáció képviselője áll.

Minden egyéb helyes válasz elfogadható.

Elérhető: 2 pont

5. feladat

A kőszívű ember fiai

A kőszívű ember fiai című regényt - joggal - az 1848-49-es szabadságharc **eposzaként** emlegetik. Soroljon fel legalább három, az eposz műfajára jellemző elemet a műből!

- a) Magasztos, az egész nemzet sorsát befolyásoló témáról szól.
- b) A seregszemle motívumának többszöri előkerülése.
- c) Eposzra emlékeztető mitizált harci jelenetek

Minden egyéb helyes válasz elfogadható. Pl: többiek fölé emelkedő hős, eposzi sorsfordulat, a mű nyitása illetve zárása, stb.

Elérhető: 3 pont

III. A Sütő András prózai művei című témakörhöz tartozó feladatok

1. feladat

Az alábbi mondatokból –amelyek Sütő András írói pályájának főbb állomásait, életének jelentősebb eseményeit követik – hiányoznak helyszínek, címek. A kihagyott helyekre írja be ezeket az információkat! Minden helyes válasz 0,5 pontot ér.

Sütő András még kisdíák volt a Bethlen Gábor által alapított kollégiumban, amikor magyartanára Vita Zsigmond felfigyelt íráskészségére, s ezért első karcolatait egy enyved-i újságban közölte.

19 évesen már az egyik irodalmi lap: a Falvak Népe főszerkesztője lett.

Nem sokkal később Kolozsvárott a Világosság című folyóiratban lírai cikkek láttak napvilágot.

Első novelláját, a Hajnali győzelem címűt, 1948-ban a kolozsvári Utunk című folyóiratban jelentette meg. Első paraszti témájú kötete az Emberek indulnak 1953-ban jelent meg.

A hatalmi önkénynek kiszolgáltatott parasztság sorsáról írt, s ezzel ébresztett feltűnést 1955-ben: a Félrejáró Salamon című kötete.

1954-ben az Írószövetség az Igaz Szó szépirodalmi folyóirat főszerkesztő helyettesévé tette, majd 1958-tól az Új Élet című képeklapban is főszerkesztő volt. (E megbízatásáról 1989. július 14-én mondott le, s egyben kilépett a szerkesztőségből is.)

1992-ben, Illyés Gyulával és Csoóri Sándorral kezdeményezője volt Budapesten a Hitel című folyóirat megindításának.

1990-től a romániai magyar írók Pen Club-jának alapító tagja, tiszteletbeli elnöke lett. 1992-1996 között a Magyarok Világszövetségének tiszteletbeli elnöke volt.

Elérhető: 6 pont

2. feladat

Az 1970-es évek esszéi nagy szerepet játszottak a nyelvművelésben. Az alábbi feladatok a nyelvápoláshoz kapcsolódnak.

a) Nevezzen meg két olyan esszégyűjteményt, amely az anyanyelv műveléséről szól!

Nagyenyedi fügevirág

Perzsák

Elérhető: 1 pont

b) Melyik esszéregényről írta Görömbei András irodalomtörténész: "A nyelv és az ember életegysége ad itt új távlatokat a létértelmezésnek."?

Engedjétek hozzám jönni a szavakat

Elérhető: 1 pont

c) Kinek az emlékét idézi Sütő András: Édes Néném, ne hagyj el! Pusztakamarási tűnődés nyelvünkről című, 2006-ban megjelent írása, s mi a cím jelentéstartalma?

Mikes Kelemen

Minden időben szükség van valakire, akivel meg lehet osztani anyanyelven a nemzet örömeit és bánatát.

Elérhető: 1 pont

3. feladat

Sütő András több írásában is megjelenik az ének, a dal értékőrző szerepe.

„... a földre kellett szállnom, az erdélyi Mezőségrre, ahol énekes szerettem volna lenni, de néma volt a dal: torkavágottan hallgatott.”

„Hát éneket viszel-e magaddal: vagyis védelmet a sötétség s az úti veszedelmek ellen. Azt mondanám én is: ne hagyjátok cserben az Éneket!”

a) Írjon legalább két novellacímet, amely írásokban szerepet kap a hang, a dal!

Kórémuzsika
Kék álhalál

Elérhető: 1 pont

b) Soroljon fel 2 olyan zenei, közösségi formát, amelyekről olvasott a művekben!

Pl. lakodalmas játékok, kántálás, karácsonyi és más ünnepkörökhöz kapcsolódó játékok, az egyén lelki harmóniájának megteremtése a családi ünnepek, éneklések által a kisebb közösségek megtartó ereje.

Elérhető: 1 pont

4. feladat

Az irodalomtörténészek szerint Sütő András művészetében az igazi áttörést az Anyám könnyű álmot ígér című regénye jelentette.

a.) Soroljon fel legalább 3 olyan jellemző vonást, amely ezt igazolja!

Elfogadható válaszelemek:

- jellegzetes világlátás: a szociográfiai, néprajzi, történelmi sajátosságok hiteles ábrázolása
- differenciáló és szintetizáló sűrítés, intenzív tömörítés
- az egyéni és a közösségi sors összefonódásának hiteles narrációja, a családi krónika és az önportré az egész „szűkebb” haza létösszegző, sorsmetaforás művévé alakítja
- a mezőségi formahagyomány újraértelmezése
- balladai hangvétel, folklorisztika

Ez a regénye a tényekre alapuló modern magyar epika világirodalmi jelentőségű alkotása.

Elérhető: 3 pont

b) Indokolja meg, miért nevezhette Olasz Sándor irodalomtörténész e művet „a mezőségi Puszták népe”-nek!

A szociográfia hasonlóan emelkedett epikus alkotássá, mint Illyés Gyula 1936-ban írott Puszták népe című művében. Novellisztikusan láttatja szülőföldjének valóságát, s írásából érezhető, hogy a meggyötört emberek a bajok között is bizakodó, helytálló lelkek maradtak. Sütő András is belülről ábrázolta a közösség életét. Illyéshez hasonlóan beleszótt művébe a szülőföldre jellemző népi bölcsességeket. Hasonló a néhol fájdalmas tények humoros feloldása.

Elérhető: 1 pont

c) Fejtse ki röviden, mi a két idősík szerepe a regényben!

A jelent és a múltat egyszerre, együtt láttatja az író. Keretet ad az emlékeknek az a fél év, amely alatt (a regény fikciója szerint) feljegyzéseit, naplójegyzeteit készíti. Ez a fél év hiteles képet ad Pusztakamarás hatvanas évekbeli életéről. A „felgyült idő” megmérése a könyv nyitó fejezetében jelzi a múltat és a jelent, hiszen a múlt élményei mindig jelen vannak az emlékezésben.

Elérhető: 1 pont

5. feladat

Határozza meg az alábbi fogalmakat egy-egy pontosan szerkesztett mondatban! Írjon egy művet, amelyben ezzel a fogalommal találkozott!

Transzszilvanizmus: 1918 után kialakult regionális eszmeiség, amely magában foglalja a sorsközösség, tolerancia, méltányosság, igazságosság, humánus magatartásnormáját

Tájszociográfia: egy tájegység lakosságának mindennapi életét, ünnepeit, szokásait, gondolkodásmódját, nyelvi kifejezésmódját bemutató alkotás

Retrospektív ábrázolás: **a történelmi múlt ábrázolása széttöredezett visszatekintés formájában**

Sorsmetafora: **metaforikus személyesség, sorsjelképi jelentésrétegek metaforikus ábrázolása**

A meghatározásokhoz több cím is elfogadható.

Elérhető: 4 pont

IV. Az Elektra-téma a drámairodalomban (Szophoklész, Bornemisza Péter, Sartre és O'Neill művei alapján) című témához tartozó feladatok.

1. feladat

a) Hogyan nevezzük azt az antik mondakört, amelyben az Elektra-történet is szerepel? (Legalább két megnevezést említsen!)

az Atreidák mondaköre, a Pelopidák mondaköre, Trójai mondakör,

Elérhető: 1 pont

b) Melyik ógörög szerzőtől maradt fenn e mondakörről drámai trilógia, milyen összefoglaló címmel?

Aiszkhülosz: *Oreszteia*

Elérhető: 1 pont

2. feladat

a) Az Elektra-témát feldolgozó négy dráma közül melyikhez köthetők a következő fogalmak? Nevezze meg a szerzőt és a mű magyar címét! (Minden helyes válasz 0,5 pontot ér.)

egzisztencializmus: Sartre: *A legyek*

pszichoanalízis: O'Neill: *Amerikai Elektra*

hármasszoros egység: Szophoklész: *Elektra*

reformáció: Bornemisza Péter: *Magyar Elektra* v. *Tragoedia magyar nyelven* v. *Tragoedia magyar nyelven, az Sophocles Electrájából*

Elérhető: 2 pont

b) Foglalja össze tömören a dráma és a fogalom kapcsolatát!

egzisztencializmus: Sartre: Az egzisztencializmus gondolatai tükröződnek Sartre drámájában is: a lét céltalan, értelmetlen, és az egyén végtelen magányra ítéltetett. A mű középpontjában a választás fogalma áll: a szabadságra ítéltetett ember egyedül ezt vállalva teheti létét értelmessé.

pszichoanalízis: O'Neill: Freud gondolatainak megjelenése O'Neill dramaturgiájában is tetten érhető: a szerző vizsgálódásának középpontjában a szereplők lelke mélyén jelen lévő indulatok, érzések vannak, amelyek adott pillanatban felszínre törnek és pusztító erejűek.

hármasszámú egység: A hely, az idő és a cselekmény egysége szerint az antik dráma egy helyszínen, egy-két nap alatt játszódik le, cselekménye egy szalon fut. Ezt Szophoklész betartja, mintát adva ezzel a későbbi korok számára.

reformáció: Bornemisza harcos protestáns prédikátor, aki ebben a szellemben írja meg az Elektra-drámát is: az antik mitológiai színtér helyett a kor Magyarországra helyezi a cselekményt, és ostorozza a népnéző főúri életét, műve a keresztyén erkölcsi értékrendet is közvetíti. Emellett tudatosan törekszik a magyar nyelvű irodalom művelésére is munkájával.

Elérhető: 4 pont

3. feladat

Melyik író alkalmazta modern színpadra a Bornemisza Péter nevéhez kötődő magyarítást?

Móricz Zsigmond

Elérhető: 1 pont

4. feladat

Milyen feldolgozó-fordítói célt tükröznek a 16. századi magyar drámaszöveg befejező mondatai?

a) (A játék után való hálaadás és intés előtt):

„Mester:.. De elmegyek el-be hozzája, jó tanácsot adok nekie, hogy erősen megőrizze magát ez veszedelmektől. Jámbor és tiszta életű legyen, igazán és kegyelmesen éljen, ha úgy nem akar járni, mint az ő elei. Ideje már elmennem, egyéb dolgaimhoz is látnom. Tihozzatok maradjon az úristen!”

- a drámabeli történet erkölcsi példázatként való fölfogása,
- a színpadi előadás nevelő céljának kinyilvánítása,
- a nézőkkel való közvetlen kapcsolatfelvétel révén a jelenlévők beavatása a játékba,
- a keresztyén-keresztyén világszemlélet morális tanításainak közvetítése,

Elérhető: 2 pont

b) A fenti idézet alapján nevezzen meg két, a 16. század óta végbement nyelvi változást, és írjon rájuk példát a szövegből!

- Nyíltabbá válás: *veszedelmektül* → *veszedelmektől*
- A mutató névmás rövidülése mássalhangzóval kezdődő szavak előtt: *ez veszedelmektül* → *e veszedelmektől* (az *a – az* névelő alakváltozatainak analógiája)
- Nyelvtani személy jelölésének egyszerűsödése (Ø morféma) a személyes névmás ragozott alakján: *nekie* → *neki*; *hozzája* → *hozzá*
- Szóalakváltozás: *elei* → *elődei*; *veszedelmektől* → *veszélyektől*, *kegyelmesen* → *kegyesen*
- Stílus egyszerűsödés: *erősen megőrizze magát ez veszedelmektül* → *óvakodjon a veszélyektől*
- Köszönési formák egyszerűsödése, rövidülése: *Tihozzátok maradjon az úristen!* → *Isten hozzátok, Isten veletek*

Elérhető: 1 pont

5. feladat

Vizsgálja meg a következő idézeteket! Állapítsa meg mindegyikről, hogy melyik drámából való, ki beszél, kihez, és miért szólítja meg! Egy-egy mondatban jellemezze a beszélő és a megszólított viszonyának tükröződését a nyelvhasználatban!

a) „*Te kis álszent - mennyit beszélsz itt apádról, kötelességeidről! Ó, nem vonom kétségbe, hogy meg akarod védeni a büszkeségét - és tudom, hogy mennyire szeretnéd megkímélni a családot az újabb botrányoktól! De mégsem ez az igazi okod, ha nem árulsz el!*”

O'Neill: Amerikai Elektra I. A hazatérés – Christine beszél Laviniához a dráma második felvonásában, a kettőjük között lezajló leghosszabb párbeszédben, melyben Lavinia szembesíti anyját azzal, hogy tud Branttal való viszonyáról. A jelenet feszültségét erősíti, hogy Ezra Mannon – a férj - érkezése rövidesen várható. A beszélgetést Lavinia kezdeményezte, ő jelölte ki apja dolgozószobáját a beszélgetés helyszínéül, hogy mintegy az apja nevében (is) vádolhassa meg anyját. Az idézett szövegben azonban Christine visszavág: Laviniát féltékenységgel, Brant iránti szerelemmel gyanúsítja: azt állítja, nem a család és apja védelme Lavinia célja, csupán az, hogy Christine-t és Brantot elválaszthassa egymástól.

A jelenet éjszaka játszódik, a helyszín és a két nő egymás iránti engesztelhetetlen gyűlölete mind hozzájárul a jelenet feszültségéhez. Ennek ellenére mindketten igyekeznek megőrizni hidegvérüket, nyelvhasználatukra a hétköznapi, kulturált társalgási stílus jellemző, feszültségükre csak néhány durvább megszólításból, az indulatszavakból és a modalitásból következtethetünk.

Elérhető: 2 pont

b) *„0, Atreusz-sarj, mily kínokon át törtél nehezen a szabadsághoz. mely e tettel végre tiéd lett.”*

Szophoklész: Élektra - a műkénéi nők kara beszél a mű végén, leginkább Oresztészről (de lehetséges értelmezésként Elektráról), akik épp most távoztak, a bosszúállás a kar beszédével egyidejűleg történhet meg. A megszólalás célja a végszó kimondása, a tragédia magasztos tartalmának összefoglalása, hangsúlyozása, az erkölcsi igazság győzelmének megfogalmazása. Szophoklész nem kutatja, hogy igazságos-e az istenek akarata, a zárásban megnyugvás, az ellentétek föloldódása, az isteni döntés elfogadása érezhető. A nyelvhasználat emelkedett, a könnyebb érthetőség miatt a szereplők gyakran használnak megszólítást, mint itt is.

Elérhető: 2 pont

c) *„Igen, ezek a nyomorult lelkek ugyancsak kedvesek az istenek előtt. Maga talán meg akarja őket fosztani ettől az égi kegytől? És maga, maga, mit tudna adni nekik cserébe? Nyugodt emésztést, a vidéki emberek megzápult békességét és unalmát, mi? A boldogságnak jaj de mindennapi unalmát. Jó utazást, fiatalember, jó utazást, egy városnak a rendje nagyon is esendő dolog, az emberi lelkeké szintén: elég hogy éppen csak hozzáérjen, és összedül mindenestül.”*

Sartre: A legyek – Jupiter beszél Oresztészhez az első felvonás első jelenetében. Bár Oresztész nem fedte fel kilétét, az isten számára világos, kivel beszél, sőt, hosszú monológiát, melynek vége a fenti idézet, úgy mondja el, mintha Oresztésznek mondaná. Jupiter célja, hogy Oresztészt eltántorítsa bármiféle cselekvéstől, a város elhagyására, a lakók büntudatának megtartására szeretné ösztökélni. Így Jupiter hatalmán nem esne csorba. Oresztész itt még határozatlan, a jelenet végén úgy tűnik, valóban az elutazás mellett dönt. Jupiter nyelvhasználatát kortalan, képes, metaforikus, gyakran példázatszerű. Jellegében filozofikus bölcselkedésnek tűnik, melyen azonban áttűnik a drámai erő.

Elérhető: 2 pont

6. feladat

Az alábbi magyar színháztörténeti adatok egy-egy Elektra-dráma előadásainak emlékét őrzik. Melyik adatsor melyik drámához tartozik? Minden helyes válasz 0,5 pontot ér.

a) *Ennek a műnek főszerepe Jászai Mari egyik legnagyobb alakítása volt. Először 1890-ben mutatták be Magyarországon, a Nemzeti Színházban.*

Szophoklész: *Elektra*

b) *A drámát először 1937-ben játszotta a Nemzeti Színház, dr. Németh Antal rendezésében. A női főszerepet Bajor Gizi, a férfiszerepeket Csontos Gyula és a fiatal Timár József alakították. A darab másik emlékezetes előadása 1963-ból való: a Vígsházban Várkonyi Zoltán rendezésében láthattuk, Ruttkai Évával és Latinovits Zoltánnal a főszerepekben.*

O'Neill: *Amerikai Elektra*

c) *A dráma már 1558-ban színre került Bécsben, iskolai színjátszás keretében. Egy 20. századi írónk alkalmazta modern színpadra. Jelentős előadása 1966-ban a Madách Színházban Vámos László rendezése, a főszerepben Psota Irénel, és 1975-ben a Nemzeti Színház színpadán Major Tamás munkája. Töröcsik Mari főszereplésével.*

Bornemisza Péter: *Magyar Elektra*

d) *A dráma első magyarországi bemutatója 1966-ban a Pécsi Nemzeti Színházban történt, Pécsi Ildikóval és Bálint Andrással s főszerepekben. Az előadás érdekessége, hogy a díszleteket Martyn Ferenc szobrászművész tervezte, és közreműködött benne a Pécsi Balett is.*

Sartre: *A legyek*

Elérhető 2 pont